

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 11/2012-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. júna 2012 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Š. A., K., zastúpeného JUDr. M. C., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 347/1997 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva Š. A. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 347/1997 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 347/1997 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Š. A. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý zaplatiť Š. A. trovy konania v sume 396,61 € (slovom tristodevät'desiatšesť eur a šesťdesiatjeden centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. M. C., Advokátska kancelária, K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 11/2012-16 zo 17. januára 2012 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Š. A., K. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 347/1997.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom z 30. apríla 1997 domáhal na okresnom súde náhrady za stratu na zárobku z titulu choroby z povolania spolu s príslušenstvom. Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom zo 6. októbra 2005, ktorý sťažovateľ napadol odvolaním, a to v časti, v ktorej bol jeho návrh zamietnutý.

Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) o podanom opravnom prostriedku rozhodol uznesením z 10. júna 2008, na základe ktorého prvostupňové rozhodnutie v napadnutej časti zrušil a vrátil vec v rozsahu zrušenia okresnému súdu na ďalšie konanie.

Sťažovateľ v sťažnosti poukázal na to, že krajský súd v predmetnom uznesení uložil prvostupňovému súdu záväzný pokyn, v ktorom uviedol: *„Preto bude úlohou súdu prvého stupňa po zrušení veci v napadnutej časti o uplatnených úrokoch z omeškania rozhodnúť, teda posúdiť dobu vzniku, ako aj výšku úrokov z omeškania.“*

Sťažovateľ ďalej uviedol, že na vykonanom pojednávaní 27. januára 2009 okresný súd vyhlásil uznesenie, ktorým v zmysle ustanovenia § 14 ods. 1 písm. d) zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a vyrovnaní“) konanie prerušil. Konanie tak nie je dosiaľ právoplatne skončené. Podľa vyjadrenia sťažovateľa uznesenie o prerušení konania nebolo vyhotovené v písomnej podobe, a nebolo mu teda ani doručené.

Sťažovateľ v nadväznosti na uvedené skutočnosti argumentoval:

„Odporca však aj napriek záväznému pokynu Krajského súdu v Košiciach, na základe ktorého má v konaní postupovať a rozsudkom vo veci samej rozhodnúť nepostupuje. Od zrušujúceho rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach Odporca neurobil jediný úkon, ktorým by smeroval k ukončeniu právnej neistoty Sťažovateľa v konaní celkovo trvajúcim už od roku 1997. Prejednávaná vec nie je skutkovo, ani právne zložitá, navyše Odporca je pri posudzovaní predmetu konania viazaný právnym názorom Krajského súdu v Košiciach.“

V rámci tejto argumentácie sťažovateľ pokračoval:

«Odporca namiesto toho, aby o uplatnených úrokoch z omeškania rozhodol, na pojednávaní dňa 27.01.1997 vyhlásil uznesenie, ktorým konanie v zmysle §14 ods. 1 písm. d) ZoKV prerušil.

Odporca konanie prerušil bez toho, aby v súlade s pokynom Krajského súdu v Košiciach posúdil dobu vzniku, ako aj výšku úrokov z omeškania. Pokiaľ by išlo o úroky, na ktoré by sa vzťahoval režim ustanovenia § 33 ods. 1, Odporca by o nich mohol rozhodnúť (mohol by ich Sťažovateľovi priznať).

Sťažovateľ pre objasnenie dodáva, že skutočnosť, či bude pohľadávka môcť byť v konkurznom konaní uspokojená je pri rozhodovaní o nej právne bezvýznamná. Sťažovateľ podotýka, že podľa názoru Krajského súdu v Košiciach: „Zákon o konkurze a vyrovnaní vylučuje určité pohľadávky z uspokojenia, čo znamená, že aj keď sú tieto pohľadávky oprávnené, súd ich nemôže v konkurznom konaní uspokojiť. Tieto pohľadávky „vrátane

úrokov z omeškania“ z hľadiska hmotného práva nezanikajú a po zrušení konkurzu je ich možné uspokojiť v súdnom alebo inom konaní (ak dlžník bude existovať a bude mať majetok. Ide však o aplikáciu ust. 33 Zákona o konkurze a vyrovnaní a nie o prebiehajúce súdne konanie.“

Odporca teda bez toho, aby posúdil dobu vzniku úrokov z omeškania (kedy je pravdepodobné, že tie s ohľadom na dobu vzniku síce nebudú môcť byť uspokojené z majetku patriaceho do podstaty, ale z hľadiska hmotného práva nezanikajú a Sťažovateľ si ich bude môcť uplatniť v inom konaní po zrušení konkurzu) a konal tak v súlade so záväzným pokynom, prerušil konanie z dôvodu, ktorý nemá opodstatnenie v doposiaľ vykonanom dokazovaní. Odporca nevykonal žiadne dokazovanie na skutočnosť, že v predmetnom konaní ide o nárok, ktorý má byť z podstaty uspokojený a preto je možné konanie v zmysle ustanovenia §14 ods. 1 písm. d) ZoKV prerušiť.

Odporca teda okrem toho, že nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty Sťažovateľa, teda nesmeruje k meritórnemu rozhodnutiu vo veci, práve naopak svojím postupom spôsobuje prieťahy v konaní, upiera Sťažovateľovi právo na spravodlivú súdnu ochranu nerešpektovaním záväzného právneho názoru Krajského súdu v Košiciach a prerušením konania bez existencie právneho dôvodu.

Odporca uznesenie o prerušení konania vyhlásil na pojednávaní dňa 27.01.2009. Uznesenie o prerušení konania sa nepovažuje za uznesenie o vedení konania. Súd je teda týmto uznesením viazaný momentom jeho vyhlásenia. Zároveň ide o uznesenie, proti ktorému (ako vyplýva z ustanovenia § 202 ods. 3 OSP) je prípustné odvolanie, a preto sa doručuje účastníkom konania.

Uznesením o prerušení konania je Odporca viazaný, v konaní nepokračuje, avšak vyhlásené uznesenie účastníkom konania nedoručil, proti uzneseniu Sťažovateľ nemohol podať opravný prostriedok, pričom uznesenie na základe ktorého Odporca v konaní nepokračuje, nie vykonateľné, ani právoplatné. Tento stav trvá od 27.01.2009, pričom Odporca týmto postupom, ktorým celkom zjavne dlhodobo porušuje ustanovenia OSP, upiera Sťažovateľovi jeho právo na súdnu ochranu, a zároveň na spravodlivé súdne konanie.

Právo na doručenie rozhodnutia, ktoré sa v súlade s ustanoveniami OSP doručuje účastníkom konania spolu s právom podať odvolanie proti takému rozhodnutiu súdu

v prípade, že to Občiansky súdny poriadok nevyklučuje, je súčasťou práva obracať sa na súd, a teda súčasťou práva na súdnu ochranu ako takého.

Ak Odporca nedoručil svoje rozhodnutie Sťažovateľovi v súlade s ustanoveniami OSP a zároveň mu tým ani neumožnil podať proti nemu opravný prostriedok napriek tomu, že proti takému rozhodnutiu zákon odvolanie pripúšťa, odňal mu svojím postupom právo konať pred súdom.

Sťažovateľ zdôrazňuje, že napriek tomu, že Odporca rozhodnutie o prerušení konania účastníkom konania v rozpore s ustanoveniami OSP nedoručil, v konaní nepokračuje a nevykonáva žiadne procesné úkony smerujúce k právoplatnému skončeniu konania práve z dôvodu, že predmetné rozhodnutie vyhlásil na pojednávaní dňa 27.01.2009. Sťažovateľ považuje právo na doručenie rozhodnutia, ktoré sa doručuje a proti ktorému je možné podať opravný prostriedok za súčasť práva na spravodlivé konanie.»

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti sťažovateľ v závere svojej sťažnosti navrhol, aby po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práv na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 347/1997, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov a priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 €, ako aj trovy právneho zastúpenia.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril okresný súd prostredníctvom svojho predsedu, ktorého vyjadrenie doručené ústavnému súdu 16. februára 2012 obsahovalo podrobný chronologický prehľad procesných úkonov konania a bola v ňom konštatovaná z hľadiska kritéria skutkovej a právnej zložitosti veci jej štandardná povaha.

Okresný súd vo vzťahu k sťažovateľovej otázke týkajúcej sa doručenia uznesenia o prerušení konania uviedol túto argumentáciu: „Podľa § 14 ods. 1 písm. d) zákona o konkurze a vyrovnaní účinného do 31.1.1998 iné konania než uvedené pod písmenom c) sa prerušujú. V čase vyhlásenia konkurzu na majetok žalovaného bol účinný zákon, podľa

ktorého rozhodnutie o prerušení konania nebolo potrebné vyhotovovať, pretože konania boli prerušené priamo zo zákona.“

V závere argumentácie okresný súd poukázal na obdobie od 3. novembra 1998 do 25. augusta 2003, v ktorom podľa svojho vyjadrenia nekonal, avšak z dôvodu prerušenia konania priamo zo zákona.

V liste okresný súd zároveň vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

V podaní doručenom ústavnému súdu 19. marca 2012 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej aj sťažovateľ. Vo svojom vyjadrení k stanovisku okresného súdu sťažovateľ v úvode poukázal na ustanovenia § 167, § 168, § 170, § 201 a § 202 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) a na uznesenie okresného súdu, ktoré tento vyhlásil na pojednávaní konanom 27. januára 2009 a ktorým konanie prerušil v zmysle ustanovenia § 14 ods. 1 písm. d) zákona o konkurze a vyrovnaní. V nadväznosti na to sťažovateľ dôvodil, že predmetné uznesenie okresného súdu bolo takým prvostupňovým rozhodnutím, proti ktorému zákon pripúšťa riadny opravný prostriedok – odvolanie, a preto bolo povinnosťou okresného súdu doručiť ho sťažovateľovi.

Sťažovateľ pokračoval vo svojej argumentácii, v rámci ktorej prezentoval tieto závery: *«Pokial' v súčasnosti Odporca vo vyjadrení uviedol, že konanie vedené u Odporcu je prerušené zo zákona, považuje tento názor prezentovaný vo vyjadrení za arbitrárny, so zreteľom na vydané rozhodnutie odvolacieho súdu v tomto konaní pod sp. zn. 3Co 293/2007-109 zo dňa 10.06.2008, v ktorom odvolací súd vyslovil svoj záväzný právny názor.*

Podľa záväzného právneho názoru Krajského súdu v Košiciach: „Zákon o konkurze a vyrovnaní vylučuje určité pohľadávky z uspokojenia, čo znamená, že aj keď sú tieto pohľadávky oprávnené, súd ich nemôže v konkurznom konaní uspokojiť. Tieto pohľadávky „vrátane úrokov z omeškania“ z hľadiska hmotného práva nezanikajú a po zrušení konkurzu je ich možné uspokojiť v súdnom alebo inom konaní (ak dlžník bude existovať a bude mať majetok. Ide však o aplikáciu ust. 33 Zákona o konkurze a vyrovnaní a nie o prebiehajúce súdne konanie.

Preto bude úlohou súdu prvého stupňa po zrušení veci v napadnutej časti o uplatnených úrokoch z omeškania rozhodnúť, teda posúdiť dobu vzniku, ako aj výšku úrokov z omeškania.“

To znamená, že ak by prvostupňový súd postupoval v súlade so záväzným pokynom odvolacieho súdu a posúdil by dobu vzniku úrokov z omeškania, pričom je pravdepodobné, že na úroky z omeškania by sa vzťahoval režim ustanovenia § 33 ods. 1 Zákona o konkurze a vyrovnaní, mohol by takýto nárok, ktorý by nebol uspokojovaný z podstaty, sťažovateľovi priznať.

Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje aj na ním už v konaní tvrdené skutočnosti, že na jeho strane ide o nárok vyplývajúci z pracovného pomeru z titulu náhrady škody zo straty na zárobku titulom choroby z povolania, toho času už len v časti úrokov z omeškania, kedy plnenie prechádza zo zákona na vedľajšieho účastníka, ktoré nebudú vysporiadované z majetkovej podstaty zamestnávateľa, t. j. úpadcu.

Tieto skutočnosti neboli Odporcom vôbec v konaní skúmané a Odporca postupoval v rozpore so záväzným právnym názorom odvolacieho súdu, nemožno preto bez ďalšieho v tomto konaní uzavrieť, že konanie o nároku sťažovateľa je zo zákona prerušené.

Sťažovateľ sa konaním Odporcu ocitol v situácii, kedy mu bol v konaní priznaný nárok v časti istiny a kedy odvolací súd zaviazal Odporcu na posúdenie a rozhodnutie aj o zvyšku nároku v časti úrokov z omeškania z priznanej istiny, avšak o ňom Odporca nerozhodol a rozhodol prerušení konania, a to aj napriek tomu, že nárok sa s najväčšou pravdepodobnosťou nebude uspokojovať z podstaty a nebude zahrnutý do rozvrhu a priznaný nárok by si Sťažovateľ po zrušení konkurzu mohol uspokojiť v inom konaní (ak dlžník bude existovať a bude mať majetok) resp. u vedľajšieho účastníka - Sociálnej poisťovne.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd preskúmal na vec sa vzťahujúci súdny spis a dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam:

Sťažovateľ podal okresnému súdu 13. mája 1997 návrh, ktorým sa domáhal zaplatenia istiny s príslušenstvom ako náhrady za stratu na zárobku z titulu choroby z povolania.

Podľa výpisu z Obchodného registra Okresného súdu Košice I bol uznesením krajského súdu č. k. K 235/96-17 z 12. júna 1997 v súlade so zákonom o konkurze a vyrovnaní na majetok žalovaného vyhlásený konkurz.

Okresný súd vykonal 26. júna 1997 pojednávanie, ktoré z dôvodu neprítomnosti odporcu v 2. rade odročil na neurčito pre účely jeho predvolania a vypočutia. Ďalšie pojednávanie okresný súd vykonal 10. marca 1998.

Na základe výzvy okresného súdu sťažovateľ 3. novembra 1998 doručil svoje vyjadrenie, v ktorom oznámil, že k uzavretiu mimosúdnej dohody s odporcom nedošlo a žiadal okresný súd o pokračovanie v súdnom konaní. Okresný súd uskutočnil pojednávanie 18. septembra 2003.

Dňa 14. októbra 2003 doručil sťažovateľ okresnému súdu podanie, v ktorom špecifikoval petit návrhu. Sťažovateľ žiadal 7. júna 2004 okresný súd o určenie termínu pojednávania. Okresný súd vykonal pojednávanie 28. septembra 2004.

Sťažovateľ 16. marca 2005 predložil okresnému súdu svoje vyjadrenie a 19. mája 2005 ho požiadal o určenie termínu pojednávania. Okresný súd uskutočnil pojednávanie 4. októbra 2005, ktoré bolo po prednesených vyjadreniach účastníkov konania odročené na 6. október 2005 pre účely vyhlásenia rozhodnutia.

Okresný súd uskutočnil 6. októbra 2005 pojednávanie, na ktorom vyhlásil rozsudok, ktorým zaviazal odporcu na úhradu sumy 367 067 Sk a vo zvyšnej časti návrh sťažovateľa zamietol. Proti predmetnému rozhodnutiu v časti, ktorou bol návrh sťažovateľa zamietnutý, podal sťažovateľ 9. januára 2006 odvolanie. Krajský súd uznesením z 30. apríla 2007 vrátil okresnému súdu vec ako predčasne predloženú, pretože okresný súd doručil rozsudok na strane odporcu nesprávnemu subjektu (spisový materiál bol okresnému súdu vrátený 23. júla 2007). Okresný súd opätovne predložil nadriadenému súdu opravný prostriedok spolu so spisovým materiálom 26. septembra 2007. Krajský súd uznesením z 10. júna 2008

rozsudok okresného súdu v napadnutej časti podľa § 221 ods. 1 písm. h) OSP zrušil a vrátil vec okresnému súdu na nové konanie s vyloveným právnym názorom, v ktorom krajský súd uviedol, že *„bude úlohou súdu prvého stupňa po zrušení veci v napadnutej časti o uplatnených úrokoch z omeškania rozhodnúť, teda posúdiť dobu vzniku, ako aj výšku úrokov z omeškania“*. Spisový materiál bol okresnému súdu vrátený 4. augusta 2008.

Okresný súd uskutočnil 27. januára 2009 pojednávanie, na ktorom prijal uznesenie o prerušení konania v zmysle ustanovenia § 14 ods. 1 písm. d) zákona o konkurze a vyrovnaní. Oznámenie o prerušení konania doručil okresný súd 27. februára 2009 odporcovi a výzvou z 11. mája 2009 žiadal krajský súd o oznámenie stavu konania vo veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 1 K 235/96. V predmetnom súdnom spise sa nenachádza žiadna listina, ktorá by preukazovala, že uznesenie o prerušení konania alebo oznámenie o prerušení konania bolo sťažovateľovi doručené. Krajský súd mu 19. mája 2009 oznámil, že označené konanie nie je ukončené. Obdobné výzvy realizoval okresný súd následne 29. januára 2010, 2. júna 2010, 21. júna 2010, 2. decembra 2010, 21. decembra 2011 a 16. januára 2012, keď mu bolo oznámené, že predmetné konanie ešte nebolo ukončené.

V čase rozhodovania ústavného súdu teda nebola vec sťažovateľa pred okresným súdom skončená.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojich základných práv garantovaných čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorých každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky a každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľ zároveň namietal porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

A. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľa preskúmal z hľadiska charakteru prerokúvanej veci jej skutkovú a právnu zložitosť, ako aj jej významnosť z pohľadu sťažovateľa (1), ďalej správanie sťažovateľa v priebehu konania (2) a napokon aj postup okresného súdu (3).

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh sťažovateľa na náhradu za stratu na zárobku z titulu choroby z povolania. Z obsahu predloženého na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o osobitnej právnej alebo skutkovej zložitosti veci.

Ústavný súd pri hodnotení okolností tohto prípadu a predovšetkým pri posudzovaní dĺžky konania zhodne s Európskym súdom pre ľudské práva (napr. Havala c. Slovenská republika z 12. novembra 2002) prihliadol aj na povahu konania (žaloba o náhradu škody) dotýkajúceho sa „prostriedkov na živobytie sťažovateľa“, ktoré si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s osobitnou rýchlosťou. Povaha tohto konania preto podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným priet'ahom.

2. Pri posudzovaní podľa druhého kritéria na hodnotenie prípadných zbytočných priesťahov v súdnom konaní nezistil ústavný súd žiadne okolnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu sťažovateľa ako účastníka konania. Napokon ani samotný okresný súd nenamietal žiadne skutočnosti, ktoré by mali byť zohľadnené na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priesťahom.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd už v úvode pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna, resp. zmätočná činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

Už v úvodnej fáze konania bol postup okresného súdu poznačený jeho pasivitou, a to v období od 26. júna 1997, keď okresný súd uskutočnil pojednávanie, do 10. marca 1998, keď okresný súd vykonal ďalšie pojednávanie. Vymedzenému obdobiu kvantitatívne zodpovedá nečinnosť okresného súdu v rozsahu približne 7 mesiacov.

Najrozsiahlejšie obdobie nečinnosti v posudzovanom konaní kvantitatívne zodpovedajúce približne 4 rokom a 9 mesiacom predstavuje etapa konania od 3. novembra 1998, keď na základe výzvy okresného súdu sťažovateľ doručil svoje vyjadrenie, v ktorom oznámil, že k uzavretiu mimosúdnej dohody s odporcom nedošlo, a žiadal preto o pokračovanie v súdnom konaní, do 18. septembra 2003, keď okresný súd uskutočnil vo veci pojednávanie.

Ďalšie obdobie nečinnosti okresného súdu v celkovom rozsahu 10 mesiacov bolo zistené v časovom úseku od 14. októbra 2003, keď okresnému súdu doručil sťažovateľ

špecifikáciu petitu návrhu, do 28. septembra 2004, keď po doručení žiadosti sťažovateľa o určenie termínu pojednávania vykonal okresný súd ďalšie pojednávanie.

Okresný súd ostal nečinný po dobu približne 5 mesiacov aj v úseku konania od 16. marca 2005, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľa, do 4. októbra 2005, keď po doručení žiadosti sťažovateľa o určenie termínu pojednávania uskutočnil okresný súd vo veci pojednávanie.

Aj v záverečnej fáze pred prerušením posudzovaného konania vykazuje postup súdu nečinnosť v rozsahu približne 4 mesiacov, a to v období od 4. augusta 2008, keď bol okresnému súdu po zrušení jeho rozsudku odvolacím súdom vrátený spisový materiál, do 27. januára 2009, keď na uskutočnenom pojednávaní okresný súd prijal uznesenie o prerušení konania.

Po vydaní svojho rozsudku postupoval okresný súd nesústredene a neefektívne, keď predložil uplatnený opravný prostriedok sťažovateľa nadriadenému súdu predčasne, z dôvodu, že na strane odporcu doručil podané odvolanie nesprávneho subjektu. Takýmto nekonzentrovaným postupom okresný súd zbytočne predĺžil posudzované konanie.

Neefektívnu činnosť okresného súdu potvrdzuje aj skutočnosť zrušenia jeho rozsudku (v časti napadnutej podaným odvolaním) z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 221 ods. 1 písm. h) OSP] uznesením nadriadeného súdu z 10. júna 2008, ktorý vrátil vec sťažovateľa okresnému súdu na ďalšie konanie s vysloveným právnym názorom.

Pri hodnotení postupu okresného súdu je potrebné na jednej strane priznať, že existujúca právna úprava svedčí obrane okresného súdu poukazujúceho na v tom čase platnú a účinnú úpravu zákona o konkurze a vyrovnaní, podľa ktorej sa vyhlásením konkurzu na majetok žalovaného súdne konania vymedzené ustanovením § 14 ods. 1 písm. d) citovaného zákona prerušujú („súdne a iné konania podľa osobitného predpisu, ktoré sa začali pre vyhlásením konkurzu, sa prerušujú, ak sa týkajú majetku patriaceho do podstaty alebo sa týkajú nárokov, ktoré majú byť z podstaty uspokojené“). Takémuto stavu zodpovedá už ustálená judikatúra ústavného súdu (pozri napr. II. ÚS 3/00, I. ÚS 78/02,

III. ÚS 42/02), podľa ktorej obdobie prerušenia konania založené zákonnou prekážkou postupu konania nemožno považovať za nečinnosť zakladajúcu zbytočné prietahy v konaní, a teda ho nemožno pričítať na vrub všeobecnému súdu.

Na druhej strane však nemožno bez následkov prehliadnúť postup okresného súdu, ktorý po vyhlásení konkurzu na majetok žalovaného (uznesením krajského súdu z 12. júna 1997) sťažovateľa nijakým spôsobom neoboznámil s prekážkou postupu konania, ktorou malo byť práve vyhlásenie konkurzu na majetok žalovaného, a v konaní ďalej pokračoval. Judikatúra ústavného súdu sa totiž konštantne opiera o východisko, že účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci (napr. II. ÚS 26/95). Okresný súd v posudzovanom konaní postupoval tak, že nielenže k nastoleniu právnej istoty, ktorú by bol založil náležitým oboznámením sťažovateľa s prerušením konania, neprispel, ale naopak, sporadicky konal, resp. v dlhšom období bol absolútne nečinný, a napokon vo veci aj meritórne rozhodol. Týmto postupom nastolenie právnej istoty (čo je vždy účelom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy) nielenže neprimerane oddialil, ale právnu neistotu sťažovateľa ešte viac znásobil.

Vzhľadom na uvedené závery a tiež s prihliadnutím na predmet konania nemožno postup okresného súdu v posudzovanom konaní považovať za zlučiteľný s limitmi požiadaviek čl. 6 ods. 1 dohovoru a ani za ústavne akceptovateľný vo vzťahu k základnému právu zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľa boli porušené.

B. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu garantovaného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru videl sťažovateľ v skutočnosti nedoručenia uznesenia o prerušení konania, čím mu bola podľa

jeho názoru zmarená zákonná možnosť uplatniť proti nemu opravný prostriedok poskytovaný mu právnou úpravou.

Podľa § 167 ods. 1 OSP ak zákon neustanovuje inak, rozhoduje súd uznesením. Uznesením sa rozhoduje najmä o podmienkach konania, o zastavení alebo prerušení konania, o odmietnutí návrhu na začatie konania, o zmene návrhu, o späťvzátí návrhu, o zmieri, o trovách konania, ako aj o veciach, ktoré sa týkajú vedenia konania.

Podľa § 168 ods. 2 OSP uznesenie súd doručí účastníkom, ak je proti nemu odvolanie alebo ak to je pre vedenie konania potrebné alebo ak ide o uznesenie, ktorým sa účastníkom ukladá nejaká povinnosť.

Podľa § 170 ods. 3 OSP uznesenie o prerušení konania sa nepovažuje za uznesenie o vedení konania.

Podľa § 201 OSP účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje.

Okrem špecifických prípadov, ktoré sa netýkajú tejto veci (§ 202 ods. 1 a 2 OSP), odvolanie nie je prípustné proti uzneseniam taxatívne vymenovaným v § 202 ods. 3 OSP, medzi ktorými uznesenie o prerušení konania nie je uvedené.

Z relevantných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku účinných v čase vydania uznesenia o prerušení konania teda jednoznačne vyplýva povinnosť konajúceho súdu doručiť toto uznesenie účastníkovi konania, ktorý disponuje opravným prostriedkom umožňujúcim mu napadnúť takéto uznesenie.

Pokiaľ konajúci súd znemožní účastníkovi konania uplatnenie relevantných námietok prostredníctvom opravného prostriedku, ktorý mu priznáva príslušné ustanovenie procesného kódexu (v danom prípade Občianskeho súdneho poriadku), odníme mu tým možnosť konať pred súdom.

Podľa názoru sťažovateľa sa posudzované konanie okresného súdu v aktuálnej fáze konania týka nároku, ktorý je z uspokojenia z konkurznej podstaty vylúčený s odkazom

na ustanovenia § 33 zákona o konkurze a vyrovnaní, a teda sa naň ustanovenie § 14 ods. 1 písm. d) citovaného zákona o prerušení súdneho konania nevzťahuje.

Ústavný súd poukazuje na to, že nedisponuje primárnou právomocou posúdiť správnosť postupu okresného súdu vo vzťahu k otázke prerušenia konania, a teda či dôvody k prerušeniu posudzovaného konania existovali alebo neexistovali.

Uvedenú námietku relevantného charakteru môže sťažovateľ uplatniť prostredníctvom odvolania proti uzneseniu o prerušení konania. Pokiaľ okresný súd sťažovateľovi predmetné uznesenie nedoručil, odňal mu tým zákonnú možnosť jeho uplatnenia, a teda možnosť konať pred súdom.

Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo a konalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon.

Rámec povinností štátnych orgánov, proti ktorým smeruje právo na súdnu a inú právnu ochranu, upravuje čl. 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Každé konanie štátneho orgánu, ktoré nie je v súlade so zákonom, t. j. ak štátny orgán nekoná v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, protirečí príkazu ústavnej normy (III. ÚS 321/08).

Postup všeobecného súdu, keď tento nekoná v súlade s procesnoprávnymi predpismi konania, treba považovať za porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (mutatis mutandis I. ÚS 26/94).

Vychádzajúc z uvedených záverov ústavný súd konštatuje, že označeným postupom okresného súdu, ktorý predmetné uznesenie sťažovateľovi ako účastníkovi disponujúcemu opravným prostriedkom voči takémuto rozhodnutiu nedoručil, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu garantovaného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj porušenie jeho práva na prerokovanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu pred okresným súdom skončené, prikázal okresnému súdu, aby vo veci (v potenciálnom prípade odpadnutia prekážky postupu konania) konal bez zbytočných prieťahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorom sa sťažovateľ domáhajúc sa rozhodnutia súdu vo svojej veci nachádza. Pod uvedený príkaz subsumuje ústavný súd aj povinnosť okresného súdu doručiť sťažovateľovi predmetné uznesenie o prerušení konania v súlade s citovanými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia odôvodnil sťažovateľ neprimerane dlhou dobou konania, špecifickosťou veci a trvajúcim stavom právnej neistoty.

Vychádzajúc z uvedeného považoval sťažovateľ za primeranú výšku finančného zadosťučinenia sumu 5 000 €, na zaplatenie ktorej žiadal zaviazať okresný súd.

Pretože porušenie základného práva zaručeného sťažovateľovi čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 3 000 €, ktorá zohľadňuje najmä:

a) rozsah zbytočných prietahov v konaní, ako aj pristupujúcu okolnosť odňatia možnosti konať pred súdom,

b) skutočnosť, že predmetom konania okresného súdu je citlivá oblasť týkajúca sa „prostriedkov na živobytie sťažovateľa“ vyžadujúca si postup súdu s osobitnou rýchlosťou,

c) s okolnosťami uvedenými v a) a b) spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľa spočívajúcu v jeho psychickej záťaži a pocite právnej neistoty.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02).

Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorých výšku špecifikoval sumou 396,61 €.

Pri určení výšky náhrady trov bolo treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2010, ktorá predstavovala sumu 741 €, a to pokiaľ ide o prvé dva úkony právnych služieb vykonané v roku 2011.

Pokiaľ ide o tretí úkon právnej služby vykonaný v roku 2012, treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2011, ktorá predstavovala sumu 763 €.

Ústavný súd priznal úhradu za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti ako úkony vykonané v roku 2011 a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu ako úkon vykonaný v roku 2012) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Vychádzajúc z uvedeného za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2011 patrí odmena v sume 2 x 123,50 €, k tomu tiež 2 x režijný paušál 7,41 €. Za úkon právnej služby vykonaný v roku 2012 patrí odmena v sume 127,16 €, k tomu režijný paušál 7,63 €. Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej sume 396,61 €.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júna 2012